

Grundlæggende rettigheder

I Den Europæiske Union garanteres beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder såvel på nationalt plan af medlemsstaternes forfatninger som på EU-plan af EU's charter om grundlæggende rettigheder.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg, som ikke er en EU-institution, men et organ under Europarådet, giver yderligere beskyttelse i tilfælde af krænkelse af rettighederne i den europæiske menneskerettighedskonvention.

EU's charter om grundlæggende rettigheder fastlægger en række enkeltstående rettigheder og friheder. Den knæser de rettigheder, der har udviklet sig med EU-Domstolens retspraksis, rettighederne i EU's menneskerettighedskonvention og andre rettigheder og principper, som er opstået på baggrund af de forfatningsmæssige traditioner i EU's medlemsstater og andre internationale instrumenter.

Chartret, der er udarbejdet af regeringsrepræsentanter og parlamentsmedlemmer fra alle EU-lande, fastlægger grundlæggende rettigheder såsom ytrings- og religionsfrihed samt økonomiske og sociale rettigheder, der afspejler Europas fælles værdier og forfatningsmæssige arv. Det indeholder også nyere, såkaldte tredje generationsrettigheder såsom retten til databeskyttelse og retten til god forvaltningsskik.

Hvis man mener, at ens grundlæggende rettigheder er blevet krænkede, har man mulighed for at søge hjælp fra forskellige institutioner eller myndigheder i medlemsstaterne eller i visse situationer på EU-plan.

Dette afsnit indeholder oplysninger om, hvilke institutioner man kan kontakte i tilfælde af krænkelse af grundlæggende rettigheder. **Vælg det relevante lands flag for at få detaljerede nationale oplysninger.**

På nationalt plan

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder finder kun anvendelse på medlemsstaterne i forbindelse med deres gennemførelse af EU-lovgivning. Medlemsstaternes offentlige myndigheder – lovgivende, udøvende og dømmende – er kun bundet til at overholde chartret i deres gennemførelse af EU-ret, primært når de anvender EU's forordninger, afgørelser og direktiver. Medlemsstaternes dommere har under vejledning fra Domstolen kun beføjelse til at sikre, at chartret overholdes af medlemsstaterne, når disse gennemfører EU-retten.

Hvis en sag ikke har noget at gøre med EU-lovgivning, er det op til de nationale myndigheder, herunder domstolene, at håndhæve de grundlæggende rettigheder. Selvom chartret ikke finder anvendelse, er de grundlæggende rettigheder stadig sikret på nationalt plan i henhold til det nationale forfatningssystem. De nationale domstole fører tilsyn med, at medlemsstaternes omfattende nationale bestemmelser om grundlæggende rettigheder bliver overholdt.

Alle medlemsstater har tiltrådt den europæiske menneskerettighedskonvention uanset deres forpligtelser under EU's lovgivning. Som sidste mulighed, når alle andre retsmidler er udtømt på nationalt plan, kan en person anlægge en sag mod en medlemsstat ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg for overtrædelse af en grundlæggende rettighed, der er sikret i den europæiske menneskerettighedskonvention.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har en [tjekliste for, hvornår den kan behandle en sag](#), som personer, der måske ønsker at anlægge en sag, kan bruge til selv at undersøge, om der er hindringer for, at domstolen kan behandle klagen.

På EU-plan

Europa-Kommissionens rolle

Det europæiske charter om grundlæggende rettigheder finder anvendelse på alle EU-institutionernes aktiviteter. Kommissionens rolle er at sikre, at EU's lovforslag overholder chartrets bestemmelser. Alle EU-institutioner (og især Europa-Parlamentet og Rådet) skal overholde chartrets bestemmelser i deres lovgivningsproces.

Chartret gælder kun for medlemsstaterne, når det er EU-lovgivning, de gennemfører. Hvis en person mener, at en national myndighed har overtrådt chartret i sin gennemførelse af EU-lovgivning, kan den pågældende klage til Kommissionen, som har beføjelse til at indlede en traktatbrudssag mod medlemsstaten.

Kommissionen er ikke en retsinstans eller en appeldomstol og kan ikke behandle nationale eller internationale domstoles afgørelser. Den undersøger i princippet heller ikke den enkelte sags indhold, medmindre det er relevant for dens pligt til at sikre, at medlemsstaterne anvender EU-lovgivningen korrekt. Hvis den således afdækker et bredere problem, kan den kontakte de nationale myndigheder for at få det afhjulpet, og den kan i sidste instans indbringe en medlemsstat for Domstolen. Formålet med disse procedurer er at sikre, at den pågældende nationale lov – eller nationale myndigheders eller domstoles praksis – er i tråd med kravene i EU-lovgivningen.

EU-Domstolen

Domstolen i Luxembourg er en EU-institution. Den er den ultimative myndighed i relation til traktaterne, chartret og EU-lovgivningen. Den sikrer, at de fortolkes og anvendes på samme måde i hele EU, og at EU-institutionerne og medlemsstaterne gør, hvad de skal i henhold til EU-lovgivningen.

Når personer eller virksomheder mener, at en EU-institutions handling, som direkte berører dem, er en krænkelse af deres grundlæggende rettigheder, kan de indbringe sagen for Domstolen, som, hvis visse betingelser er opfyldt, har beføjelse til at ophæve en sådan handling. Man kan dog ikke som enkeltperson anlægge en sag mod en anden (juridisk eller fysisk) person eller en medlemsstat ved Domstolen.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Med Lissabontraktatens ikrafttræden har EU forpligtet sig til at tiltræde den europæiske menneskerettighedskonvention. Når denne proces er afsluttet, kan personer, som mener, at EU har krænket deres menneskerettigheder, og har udtømt alle retsmidler på nationalt plan, også indbringe deres sag for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Dermed er der indført endnu et retligt tilsyn med beskyttelsen af grundlæggende rettigheder i EU.

Denne side vedligeholdes af Europa-Kommissionen. Oplysningerne på denne side afspejler ikke nødvendigvis Europa-Kommissionens officielle holdning. Kommissionen påtager sig intet ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Der henvises til den juridiske meddelelse, for så vidt angår de regler om ophavsret, der gælder for EU-websiderne.

Sidste opdatering: 23/11/2017